

Nem lettem... bár a szívem s a szavam...
nem lettem torz vagy nem látványosan,
a sebhelyet is mélyen rejtve hordom,
s már hártvásodik a kérdés: hogyan
és ki döntött így felettem, milyen
milliméterek-másodpercek, ki nem
tartott meg ott, magam kezdetén?
bár azt mondják, bölcs patikamérlegén
kiporciózott szépen jót és rosszat,
rosszból és jóból ő bukkan elő,
kiről azt mondják, mégsem tudom, hogy ő,
kiről azt mondják, mindenkit szeret,
mikor megformált anyám-óceánban,
vesztemre tört vagy védelmébe vett.

Abelardo Castillo

A KIRÁLYNŐ A MAX LANGÉBAN

Szőnyi Ferenc fordítása

A férfi, aki fölfelé lépdél a sötét lépcsőn, nem testes, nincs hideg, szürke szeme, nem hord semmiféle fegyvert a ballonkabátja zsebében, még csak nincs is rajta ballonkabát. Egy gyilkosságot megy elkövetni, de ezt még nem tudja. Középiskolai matematikatanár, otthon van, a saját házában, most jött haza a Sakk-körből, és pillanatnyilag egyetlen dolog foglalkoztatja. Mi történik, ha a Max Lange-támadásban a világos módosítja a játszmat, és a tizenegyedik lépésben közvetlenül a g4-re lép a gyaloggal. Hova megy a királynő? Tényleg, hogy lehetne űzőbe venni azt a királynőt, és megakadályozni, hogy a sötét király elsáncoljon a hosszú oldalon? Meg kell mondanom, hogy az illető sohasem tudta megnyugtatóan megoldani a problémát; és azt is meg kell mondanom, hogy az az illető én voltam. Beléptem a dolgozószobámba, és felgyújtottam a villanyt. A feleségem még nem volt otthon, ami az adott körülmények között jókedvre hangolt. Az ellentéteink olyan tökéletesek voltak, hogy úgy is mondhatnám, egymásnak születtünk. Megkerestem a sakktáblát, megint kiraktam az állást, s egy darabig elemeztem. A dolgozószobámból rá lehetett látni (még mindig rá lehet) a hálószobánkra: a rendetlenségéből ítélve Laura sietve öltözött fel, vagy öltözködés közben az utolsó pillanatban meggondolta magát, és egy másik ruhát vett fel. Hova megy a királynő? Minden sakkjátékos tudja, hogy sokszor világosabban képes elemezni egy állást, ha nem látja maga előtt a bábukat. Felálltam, és a *secrétaire*-éhez mentem. Nem volt bezárva. Gépiesen kinyitottam, és ott találtam a levél piszkozatát.

Biztos vagyok benne, hogy ha nem gondolkoztam volna a játszma módosításán, meg se néztem volna. Sohasem voltam kíváncsi. Azon az estén döböntem rá, hogy a mód, ahogy mások intimitását tiszteletben tartom, már-már öngyilkos tapintatosság. Talán

el sem hiszik nekem, ha azt mondom, hogy először ott akartam hagyni azt a levelet, ahol volt, olvasatlanul, és pontosan ezt is tettem volna, ha nem üti meg a szemem a kurva szó.

Laurának ez volt a mániája, piszkozatokat írni. Tétova és bizonytalan volt, nyugtalanítóan szép, patetikusan üres, gyerekesen mítoszgyártó, és, ahogy ebből a fogalmazványból kitűnt, hűtlen. Megtakarítom a kényelmetlenséget, hogy részleteiben felidézsem annak a füzetlapnak a tartalmát („az istenem vagy, a kurvád vagyok, azt csinálsz velem, amit akarsz”), elég, ha annyit mondok, hogy alaposan meglepett. Pontosabban az lepett meg, hogy egy nő (az én nőm) képes egy ilyen levelet megírni, már a gondolat is elképesztett, hogy képes rá. Az emberek, vagy talán csak a nők, valóban bámulatosak.

Nem nagyon kellemes rájönni, hogy az ember közel tíz éve egy ismeretlen nővel él, legalábbis egy matematikatanár számára nem kellemes. Az embernek az az érzése, hogy tíz éven át egy egyenlet ismeretlenével aludt. A levél elolvasása közben három dolgot éreztem: zavart, szexuális izgalmat és valami olyasmit, hogy erkölcsi értelemben tökéletesen képtelen vagyok elítélni Laurát. Egy nő, aki képes ilyen ragyogó obszcenitásokat leírni – és ilyen mélyen átérezni azokat –, majdhogynem ártatlan: egy vihar tisztasága van benne. Egy szemernyi perverzió sincs benne, ahogy egy kataklizmában sincs. Arra gondoltam (hogy lehetne kelepcebe ejteni a királynőt?), vajon ki és milyen lehet az a férfi, aki képes felszabadítani benne a démont, amelyet mostanáig – az én hibámból – béklyóban tartottak az általunk is élt kisvárosi élet szürke hétköznapjai; s arra a természetes gondolatra jutottam, hogy meg kell bosszulnom magam. Betettem a papírlapot a zsebembe, és tovább elemeztem a Max Lange-támadást. A gyalog előretörése tökéletesen megjátszható volt. A sötét királynőnek csak két ésszerű válasza lehetett: leütni a gyalogot az f6-on, vagy visszavonulni a g6-os mezőre. Az első változat módot adott rá, hogy beáldozzak egy bástyát az e6-on; a második nyugalmasabb elemzést követelt. Hogy eldöntsem a kérdést, visszamentem a hálószobába, és visszatettem a levelet ugyanoda, ahol találtam. A gondolat, a maga teljességében és tökéletességében, abban a pillanatban fogamzott meg bennem: annak a gondolata, hogy megölöm Laurát. Azt hiszem, ez az, amit a művészek ihletnek neveznek.

Visszamentem a sakktáblámhoz. Eltelt egy óra.

– Szia – mondta mellettem Laura. – Már itthon vagy?

Laura ilyen kérdéseket szokott feltenni. De mindenki ilyen kérdéseket tesz fel.

– Minden jel szerint – feleltem. Mosolyogva felálltam, és megcsókoltam. Talán sakkozni kell hozzá, hogy az ember megértse, mennyi váratlan kecsesség van egy ilyen elfoglaltságban, amikor egy ilyen állást elemez az ember, amilyen Laura. – *Minden jel szerint* – mondtam újra, egyfolytában mosolyogva –, de sose higgy a nyilvánvalónak látzó jelekben. Talán ez nem is én vagyok. Gyönyörű vagy, menjünk el vacsorázni.

Túl sok vagy túl gyors volt egyszerre. Laura szinte ijedten nézett rám. Ha valamilyen gyanút fogott, ebben a villámgyors és rendhagyó pillanatban történhetett.

– Vacsorázni?

– Vacsorázni, kint, az első utunkba eső étteremben. Éppen egy ilyen kiruccanáshoz vagy öltözve.

A legtöbb dolgot, amit Lauráról megtanultam, azon az estén tanultam meg; azon az estén mindenképpen megtudtam valamit a nőkről általában: nincs az nő a világon, aki ellen tudna állni egy házon kívüli vacsorameghívásnak. Azt hiszem, ez az egyetlen, amit a férjünkkel igazában csinálni szeretnek. És olyan sincs köztük, akinek ne futna át a fején, hogy az a tahó majd, egy ilyen este után, biztosan ledönti az ágyra. Nem tu-

dom, mit talált volna ki Laura, hogy ne kelljen lefeküdnie velem aznap este, mindenestre nem adtam rá neki lehetőséget. Elvittem vacsorázni, fehérbort kértem, hagytam, hogy fecsegen, elsütöttem két vagy három okos, de kellően szimpla viccet, hogy ő is megértse, és amikor hazamentünk, azt mondtam neki, hogy ha nem haragszik, egy darabig még a dolgozószobámban maradnék. Higgyék el: fel kell csigázni a nőt, még ha a saját feleségünk is.

Minek tagadjam, világos eszű, kicsit hideg ember vagyok. Nem akartam brutálisan megbüntetni Laurát, csak bosszút akartam állni rajta és a szeretőjén, és ez nagy általánosságban azt kívánta meg, hogy Laura újra belém szeressen. És mindenekelőtt azt követelte meg, hogy mostantól állandóan összehasonlítgassa a férjét azzal a nyilvánvaló barommal, aki elcsábította. Hogy az illető valóban egy csökkent agyú kretén, arról ténylegesen meg sem kellett bizonyosodnom, elég volt arra következtetnem, hogy nekem nyilvánvalóan tökéletes ellentétem. Mindenesetre utánajártam dolgoknak. Kinyomoztam, hol találkoznak, és milyen gyakran, mindent kiderítettem. Hetente egyszer találkoztak, csütörtökön. Ramallo kisváros. A ház, ahol találkoztak, közel a folyóhoz, többé-kevésbé tíz-tizenöt saroknyira volt mindentől, vagyis autóval két vagy három percre a Sakk-körtől. Magamba szerettetni a feleségemet nem gátolt meg abban, hogy folytassam a Max Lange-támadás elemzését, és hogy a Körben lejátszott barátságos partik során gondosan elkerüljem a 11. lépésben a gyalog g4-et, főleg Gontrán mérnök ellen, vagy amikor ő jelen volt. Ez persze gondos magyarázatot követel, ha netán valaki azt gondolná, hogy ez a jóember volt Laura szeretője. Nem. Gontránnal egyszerűen még az év vége előtt le kellett játszanom – a hétfői és a csütörtöki napokon – a Sakk-kör bajnoki címéért folyó *matchet*, és tudtam, hogy bonyolult sakkszakmai és pszichológiai okok miatt, amelyek nem tartoznak a történetemhez, el fogja fogadni, legalábbis egyszer, a Max Lange-támadást.

Van egy pillanat a sakkjátékban, amikor szinte valamennyi játékos hosszú időre leáll gondolkozni. Gontrán mérnök éppen az a fajta játékos volt, aki képes volt ötven percet vagy akár egy órát is gondolkozni a megnyitás valamelyik lépése előtt. Semmi másra nem volt szükségem, csak ezekre a percekre. Csaknem egyórányi idő, valamelyik csütörtök délután: bármelyik csütörtök délutánon, amikor én a világos bábukat vezetem. Ehhez persze előre tudni kellett, hogy pontosan melyik lépés után fog hosszabban gondolkozni. Azt is tudnom kellett előre, hogy csütörtökönként én játszom világossal, ami kezdetben nyugtalanított, pedig igen könnyen megoldható probléma volt.

Meghódítani egy nőt többé-kevésbé bonyolult dolog. Az esetek többségében türelem vagy szerencse kérdése, a többi esetben elég az ostobasággal számolni, a nők minden lehetséges számárságot elkövetnek. Akkor van baj, amikor vissza kell hódítani a nőt. Nem tudok hosszasan beszámolni a három hónap alatt megtett lépéseim bensőbb részleteiről, nincs módom részletesen elmondani, mi mindent kellett megcsinálnom napról napra és percről percre. Láttam, hogy nő meg Laurában a felfedezésem élménye és a tulajdon büntudata, mint valami húsevő növény, ami belülről falta fel. Talán sosem szűnt meg engem szeretni, talán az a tény, hogy mással is lefekszik, az irántam érzett szerelmének az inverze, az, amit kétségbeesésnek neveznek. Kétségbeesés!, korábban sohasem gondoltam arra a mély, jelképes igazságra, ami egyes szavakban rejlik. Elég, ha csak arra gondolok, amit a szavak jelképesen jelentenek, hogy a legcsekélyebb lelkifurdalást se érzem a tettem miatt: az emlékezetem mélyén továbbra is ott van az a levél és a kurva szó. Majdnem három hónapom volt rá, hogy visszahódítsam Laurát. Túlságosan is sok idő, ha arról van szó, hogy egy ismeretlen nőt kell ma-

gunkba szerettetni; de nem sok, ha egy olyan nőről van szó, aki valamikor szeretett bennünket. Elég, ha csak arra gondolok, hogy három hónap alatt újjáépítettem, amit ez a város a maga rutinszerű életével az évek során szinte teljesen tönkretett bennünk. Ahogy közeledett a Gontrán mérnökkel megvívandó csata első napja, egy kicsit megijedtem. Feltettem magamban a kérdést, hogy vajon nem vittem-e túlzásba a csábító férj szerepét. Egy másik levéltervezetet is találtam. Laura már nem tudta elviselni a benne dúló kettős érzelmeket, és kezdett hátat fordítani annak az idiótának. Intellektuális értelemben komoly elégtétel volt, valami olyasmi, mint amikor egy matematikai elmélet helyességét vagy valamilyen variáns javításának a próbáját csinálja meg az ember; érzelmileg viszont borzalmas volt. A nő, akit visszahódítottam, az a nő volt, akit a tulajdon szeretőjének kellett volna megölnie. Ennek az utolsó mondatnak az értelmét később fogom megvilágítani.

A színek sorsolása könnyen megoldható probléma volt, ahogy mondtam már. Az első partit egy hétfői napon fogjuk lejátszani. Ha Gontrán nyeri a sorsolást, az első játszámára a világos bábukat választja: a sakkozók kilencven százaléka ezt teszi. Ha én nyerek, elég, ha a sötétet választom. Csütörtökön mindenképpen világossal játszom. Persze az is előfordulhat, hogy Gontrán nyeri a sorsolást, és a sötétet választja, de erre nem számítottam; egy csipetnyi kockázat a Logikának sem árt.

Tizenkét játszmás *match* volt. Ez hat csütörtököt biztosított rá, hogy a királygyaloggal nyissak: hat lehetőség a Max Lange-támadással próbálkozni. Vagy, ami ugyanaz, hat lehetőség arra, hogy a tizenegyedik lépésben Gontrán legalább negyven vagy ötven percig gondolkodjon, mielőtt meghúzza a maga lépését. Az első játszma egy beboni védelem volt. Természetesen én játszottam sötéttel. Ennek az első partinak a tizenötödik lépésében kikísérleteztem valami sakkon kívüli dolgot: szinte gondolkodás nélkül egy kevésbé megszokott változatot választottam, és felálltam, mint aki tökéletesen tudja, mit csinált. Körben halk morajt hallottam, és láttam, hogy a mérnök nyugtalanul megigazítja az inge nyakát. Minden játékos művel ilyeneket. „Most gondolkozni fog”, mondtam magamban. „Sokáig fog gondolkozni.” Öt perc múlva kimentem a játékeremből, ittam egy kávét a bárban, kimentem a járdára. Még egy képzeletbeli sétát is tettem az autómon, a folyóhoz. Huszonöt perc múlva visszamentem a játékerembe. Pontosan az történt, amire számítottam. Gontrán nemcsak hogy tovább gondolkozott, hanem sem ő, sem senki más észre sem vette, hogy kimentem. Pontosan ez az a hely, ahol a sakkjáték lejátszódik: a testek totális absztrakciójában. Csaknem félóraig voltam távol, de húszan is megesküdtek volna rá, hogy végig ott voltam, és sakkoztam. Még egy másik kedvező körülménnyel is számoltam: Gontrán akár léphetett is volna a távollétemben, eszébe sem jutott volna, hogy figyelmeztessen: az égvilágon senkinek sem jutott volna eszébe. Az asztalon levő sakkóra, amely az időmet mérte, az voltam én. Kimehettem a vécére, meghalhattam volna: amíg az óra jár, a sakk tiszta világának elvont rendje és annak a törvényei nem sérülnek. Nem tudom, kell-e mondanom, hogy ez a játék nagyságrendekkel szebb, mint az élet.

- Na, hogy ment, kedvesem? – kérdezte Laura aznap este.
- Függő. Lehet, hogy elvesztem, elég rosszul jöttem ki a megnyitásból.
- Együnk, aztán főzök neked kávét, hogy elemezd – mondta Laura.
- Inkább nézzünk meg egy filmet. Hazafelé beugrottam a videokölcsönzőbe, és kivettem a *Casablancát*.

A *Casablanca* ideális film. A kétségbeesett, két szerelem közt őrlődő Ingrid Bergman tökéletesen az volt, akire Laura lelkiismeretének szüksége volt. Egy kicsit sajnáltam,

hogya a szerető szerepét Bogart játssza. Nagy erőfeszítembe került, hogy ne azonosítsam magam vele. Még szerencse, hogy a férj ugyancsak megéri a pénzét. A *Marseillaise* közben meglestem, hogy Laura csendes kétségbeeséssel sír. Nem fölösleges közbevetnem, hogy nem ez volt az első film, amit gondosan kiválasztottam az utolsó három hónapban. Férfiak, akik nyomorékon jönnek vissza a háborúból, hogy megkeressék a hűtlen asszonyt, a *Felejthetetlen dal* meg nem értett művészei, feleségek, akik az utolsó jelenetben jönnek rá, hogy szürke kis férjük igazságtevő hős, filmek hosszú sora, az Arthur-ciklus egyik változatáig, amelyben Lancelot egy notórius álomszuszék. Egyik este nem tudtam megállni, és lejátszottam a *Gázlángot*. Az se árt, ha egy kis félelmet ébresztünk néha.

Nem elemeztem a végjátékot, és elvesztettem a függőt. A függő játszmákat kedden és szombatonként fejeztük be, de nem árt hozzátennem, hogy akármi történt is, csütörtökönként én világossal játszottam. Érdekes. Úgy érzem, sokkal könnyebb megmagyarázni egy gyilkosságot és más súlyos, a szerelem lélektanával kapcsolatos eseteket, mint megmagyarázni a sakk ártatlan rítusait. Ami nyilván azt jelenti, hogy minden ember potenciális bűnöző, de nem mindenki ért a sakkelmélethez.

Csütörtökön e4-gyel nyitottam. Gontrán azonnal francia védelemmel válaszolt. Nem túlságosan izgatott. Az egyetlen, ami érdekelt, hogy Gontrán alaposan megszenvedjen. Arra kellett kényszerítenem, hogy megpróbálkozzon egy királygyalog-játékkal valamelyik soron következő csütörtökön. Figyelemre méltó dolog: a tizenkettedik lépésben (egy Keresz-támadást játszottam) én gondolkoztam hetvenkét percet. Csak amikor megtettem a lépést, vettem észre, hogy Gontrán valamikor felállt az asztaltól. Hetvenkét perc. Amikor a mérnök újra megjelent a világomban, kiirhatta bár az egész családját, én megesküdtem volna, hogy végig a székében ült. Ez újabb pompás bizonyíték volt, de nem altatta el a figyelmemet. Teljes erőmmel a játékra összpontosítottam, amíg csak olyan kedvező állást nem értem el, amit vakon is megnyertem volna. Ebben a pillanatban felajánlottam a döntetlent. Meglepett moraj hallatszott, Gontrán elfogadta. Később arra hivatkoztam, hogy nagyon fájt a fejem, és félttem, hogy elrontom az állást. Két dolgot értem el vele: továbbra is egy pont hátrányban maradtam, az ellenfelem pedig elvesztette a bizalmát a francia védelemben. Ez felbátorítja majd, hogy végre megkockáztassa a Max Langét.

Hétfőn megint a vezérgyalogos játszmát választotta, én pedig nem erőltettem a benoni védelmet. Ez azt jelentette: semmi sem indokolja, kedves mérnök úr, hogy bizonytalan változatokat próbáljunk ki, hagyjuk a büszkeséget, és próbálkozzunk új megnyitásokkal. Azt jelentette: ha én nem erőltetem, önnek szabadságában áll, hogy ön se erőltesse. Remi. Szerdán értesítettek, hogy Gontrán megbetegedett, és halasztást kért jövő hétfőig. Ez mindennapos dolog a sakkban. Csakhogy az én esetemben katasztrófával ért fel. A színek felcserélődtek. Hétfőnként így nekem kellene játszanom világossal.

Hétfőn én betegedtem meg, és a dolgok visszatértek a normális kerékvágásba. Amikor már hét partit lejátszottunk, és még mindig őriztem a ponthátrányomat, tudtam, hogy végre eljött az én napom. E4-gyel nyitottam. Amikor megláttam a válaszlépését a táblán, megremegett a kezem: e5. Kijöttem a királyoldali huszárral, ő a vezéroidali huszárat játszotta meg. Amikor kihoztam a futáromat, öt percig gondolkozott utána. Végül a futárral lépett. Minden elég jól ment: ez még a Giucco Piano nevű játék volt. Mondom, elég jól, mert a sakkban sohasem lehetünk biztosak semmiben. Ebből az állásból be is léphettünk, és nem is a Max Lange-támadásba. Pár perc gondolkodás után

rosáltam. Gondolkodás nélkül a királyhuszárjával lépett; én megtoltam a vezérgyalogomat. Már-már a Max Langéban voltunk. Csak annyi kellett még, hogy leüsse azt a gyalogot a maga gyalogjával, én megtoljam a királygyalogot az ötödik sorba, ő pedig a vezérgyaloggal lépjen: a négy következő lépés már szinte elkerülhetetlen. Pontosan így történt.

Leírva mindössze tíz sor. Sakk-kifejezéssel, hogy ebbe az állásba jussunk, száz meg ezer lehetőséget kellett elvetni. Éppen erre gondoltam, amikor a tizenegyedik lépéshez értem. Mindent előkészítettem ehhez a pillanathoz, mintha csak végzettszerűen történné, de semmi végzettszerű nem volt benne. Hogy Laura néhány percen belül meghal, szinte irracionális volt. A gyűlöletem ölte meg, nem az intelligenciám. Tudom, hogy ebben a pillanatban Laura megmenekülhetett volna. A negyedik sorra léptem a gyalogommal, nem azért, mert meg akartam ölni, hanem mert, most is így gondolom, az adott állásban ez a legjobb lépés. Szinte szomorúan álltam fel. Nem vártam meg, hogy megbizonyosodjam róla, hogy Gontrán várta-e vagy nem ezt a lépést.

Néhány perccel később a folyóparti házban voltam.

Az előre kitervelt helyen hagytam az autót, kivettem a csomagtartóból a táskámat, és odamentem a házhoz. Hallottam, ahogy vitatkoznak.

Kopogtam. Hirtelen csend állt be. Amikor a férfi megkérdezte, ki az, egyszerűen azt feleltem:

– A férj.

Ilyen esetben egy férfi mindig kinyitja az ajtót. Mi mást tehetne. Beléptem.

– Te – mondtam Laurának – bemész a hálósobába, és vársz.

Amikor kettesben maradtam a férfival, kinyitottam a táskát. A pisztoly, amit kivettem belőle, talán egy kicsit ormótlan volt; de nekem arra volt szükségem, hogy a dolgok gyorsan peregjenek és ékesszólóak legyenek. Nem tudom, önök láttak-e már egy igazi Magnumot. A füle melletti mélyedéshez nyomtam, és felszólítottam, engedje el magát.

– Nem azért jöttem, hogy megöljem, úgyhogy jól figyeljen, ne szakítson félbe, és mozgósítsa minden éleslátását, hacsak nem esem aránytalan túlzásba ezzel a kifejezéssel. Nem azért jöttem, hogy bárkit is megöljek, hacsak maga nem kényszerít rá. Hallgasson meg egy pissenés nélkül, mert egyetlen szavamat sem fogom megismételni. Ebben a táskában van egy másik revolver is, ennél kisebb. Egyetlen golyó van benne. Maga bejön velem a hálósobába, és azzal a pisztollyal megöli Laurát. Ne nyissa ki a száját, és a kisujját se mozdítsa. Az egyik nagyapámnak véletlenül elsült a kezében egy ilyen kaliberű fegyver, és eltalálta a szomszédját: a lyukon keresztül, amit a golyó ütött, csillagokat lehetett vizsgálni. Maga, kiváló fiatalember, saját kezűleg fogja megölni a feleségemet. Amint megölte, én hagyom, hogy nyugodtan lelépjen, oda megy, ahova akar. Tegyük fel, hogy maga egy romantikus lélek, tegyük fel, hogy az iránta érzett szerelemből nem hajlandó megtenni, amire kérem. Ő így is, úgy is meghal. Nem úgy értem, hogy majd egyszer, mint ön és én; úgy értem, hogy ha ön nem hajlandó megtenni, én magam ölöm meg. Azzal tetézzve, hogy magát is megölöm. Magát a kisebbik revolverrel, mintha Laura tette volna, őt pedig ezzel a torpedókilövővel. Láthatja, hogy kesztyűt viselek. Csapok egy kis rendtelenséget a házban, széthányom a bútorokat, és elmegeyek. Jön majd a rendőrség, és azt mondja: mindennapos dolog, veszekedés a szeretők között. Mint a *Párbaj a naponban*, Gregory Peckkel és Jennifer Jonesszal. Nincs sok választása; úgyhogy szedje össze magát, és nyerve vissza a pulzusát. Célozzon pontosan, és ne roncsolja szét az arcát, de ne is hagyja szenvedni. A szívét ajánlom, az a legebezhetőbb pontja. A kis revolverben egyetlen golyó van, ahogy már mondtam;

nem akarom vállalni a kockázatot, hogy megöli, aztán meg, félőrülten a fájdalomtól, engem is le akar lőni. Hallgasson, a szeméből látom a kérdést: mi a garancia rá, hogy mindezek mellett nem jövök méregbe és nem ölöm meg önt is. Semmi garancia sincs rá; de választása sincsen. Érje be az adott szavammal. Nem tudom, hallotta-e már; hogy a férfi mindig megöli azt, akit szeret; magát utálom, következőképpen tudni akarom, hogy hosszú ideig él még. Nyomában a tartomány egész rendőrségével, de él. Elrejtőzve a szigetek valamelyik csűrjében, vagy éjszakánként utazgatva a tehervonatokon, de él. Őt mind a ketten szeretjük, maga is, én is. Ő az, akit nekünk kettőnknek meg kell ölnünk. Maga a végrehajtó, én a gyilkos. Minden rendben van. Gyerünk. Gyerünk, fiacskám.

Az írás furcsa dolog. Leírva a dolgok mindig rövidebbek vagy hosszabbak. Ez a kis monológ, előzetes számításaim szerint, két és fél percig tartott. Na, mondjuk, három percig, hozzászámítva a nagyapám Magnumának a történetét és a pillanat egyéb inspirációs mozzanatait.

Nem vagyok híve a hatásvadászó patetizmusnak. Mondjuk úgy egyszerűen, hogy megölte. Laura, amikor meglátott bennünket belépni a hálószobába, alighanem azt gondolta, hogy beszélgetni fogunk. Én úgy kalkuláltam, hogy egy asszony ilyen esetben kerüli a szeretője pillantását, és csak azt próbálja kitalálni, hogy a férje hogyan reagál, és valóban így is történt. Én a fickó mögött mentem be, a Magnummal a hátában, a lapockája alatt nyomtam a hátába a csövet. Laura, a férfi válla fölött engem figyelve, felénk indult. A fickó a zsebében tartotta a kezét. Laura semmit sem vett észre, és azt hiszem, nem is érzett semmit.

– Még van három vagy négy percem – mondtam az illetőnek, amikor visszamentünk a szalonba. – Gondolom, nem képzelem, hogy elmehet egy ilyen históriával a rendőrségre. Senki sem fogja elhinni. Inkább azt tanácsolom, hogy tűnjön el ebből a városból a lehető leggyorsabban. Megmondom, mennyi időre van szüksége, hogy az új életet megszervezze. Szabad lesz mondjuk ma hajnalig, amikor én, meglehetősen nyugtalanul, felhívom a rendőrséget, és bejelentem a feleségem eltűnését. A többit képzelje el. Egy nyomozó, aki eljön hozzám, és kicsit zavartan felteszi a kérdést, hogy a feleségemnek, nos hát, szóval, hogy a feleségemnek volt-e valamilyen nem helyénvaló kapcsolata valakivel. Én teszem az ostobát, mint aki nem érti, és amikor megértem, felháborodom, ők átkutatják Laura szobáját, és megtalálják a levélpiszkozatokat, talán a maga leveleit is. Holnap vagy holnapután egy revolver kerül elő az ön ujjlenyomataival valamilyen eldugott, de nem elérhetetlen helyen. Várjon, még akarok valamit mondani. Egy alak, aki képes megölni egy olyan nőt, amilyen Laura, és úgy, ahogy ön tette, a legundorítóbb szarházi. Hordja el magát, mielőtt még magába eresztek egy golyót, és mindent tönkreteszek vele.

Elment. Én is elmentem.

Gontrán a Sakk-körben még mindig gondolkozott. Harminchét perc telt el. Gontrán még további tíz percig gondolkozott, és a lehető legrosszabbat lépte. Leütötte az f6-on levő gyalogomat a királynővel, én pedig, még csak le sem ülve, a d5-re léptem a huszárral, és amikor ő visszavonta a királynőjét a d8-ra, beáldoztam a bástyámat. A játszmának nincs nagy elméleti jelentősége, mert, ahogy az már az ilyen esetekben történni szokott, a mérnök, egyre idegesebben, rémeket kezdett látni, és a legrosszabbakat húzta. A harmincötödik lépésben megállította az órát, és rosszkedvűen kezét nyújtva odadünyögte:

– Ez a változat nem volt szabályszerű.

– Bármikor megpróbálhatjuk megint – mondtam én. Hajnali háromkor felhívtam a rendőrséget. Nem sok hozzátennivalóm van. Talán csak az, hogy Gontrán nem fogadta el többé a Max Langét, hogy a *match* döntetlenre végződött, és hogy a mérnök megtartotta a bajnoki címet, mert én voltam a kihívó. Mindenesetre ma már nem sakkozom. Néha esténként, szórakozásképpen, elemeztem egy kicsit a királynő g6-ra történő visszavonását, ami szerintem sötét legjobb lépése.

Gustavo Aguila

SAKK A KÉPERNYŐN

Szónyi Ferenc fordítása

„Nem találod, hogy Gontrán éppen az a fajta játékos, aki képes ötven percet vagy akár egy órát is gondolkodni a megnyitás valamelyik lépése előtt?”

(Az „Ember” töprengései)

A Film- és Audiovizuális Művészetek Nemzeti Intézete (INCAA) a 2003-as idényre PRÓBA címmel televíziós ciklust szervezett, amelyben neves filmrendezők mutatják be egy-egy alkotásukat, bepillantást engedve a művek kulisszatitkaiba (backstage) is.

Juan José Jusid (akinek a neve olyan jelentős filmek által vált ismertté, mint A ZSIDÓ GAUCHÓK, GYLKOSSÁG A SZENÁTUSBAN vagy a HOL VAGY, ÉLETEM SZERELME, NEM TALÁLLOK) a nagy argentin író, Abelardo Castillo A KIRÁLYNŐ A MAX LANGÉBAN című elbeszélésének az adaptációjával vett részt a ciklusban.

A forgatókönyv, mely a tévéjáték bemutatása után nem sokkal fontos nemzetközi díjat nyert, Luis Gutman munkája.

A forgatás során Jusid felkért bennünket, hogy a novellában érintett sakk-kérdések szakmai megvilágításával mi is vegyünk részt a felvételeket előkészítő munkában. A tévéjátékot, amelynek Jusid végül a KIRÁLYNŐ FŐSZEREPBEN címet adta, július 31-én tűzte műsorára a 7-es csatorna.

Első lépésként elbeszélgettünk a rendezővel és az asszisztenseivel, tisztázandó, hogy pontosan mit is várnak az együttműködésünktől. Természetesen a forgatókönyvet is figyelmesen átolvastuk, különös tekintettel arra, hogyan lehetne a forgatókönyvben ábrázolt sakk-kérdéseket a tévé képernyőjén megjeleníteni.

Másik fontos feladatunk volt, hogy a sakkzók szerepét alakító művészeket szakmai szempontból felkészítsük, és lehetőségeink szerint beavassuk őket a sakkjáték misztériumába, hogy minél valószínűbb játékot tudjanak nyújtani.

Lenyűgöző volt látni, milyen végtelen hivatásbeli tudással jelenítette meg Jusid a legapróbb részleteket is, szükség esetén többször megismételtetve a kisebb jeleneteket is, hogy technikailag a lehető legtokéletesebb eredményt érje el.

Az alábbiakban bemutatjuk az olvasónak a szereplők által lejátszott partikat. Az első, amely az előtanulmány volt, meglehetősen látványos játszma: a sötét bástya előre-